

УДК 331.556.4

Ромашенко Т. І., к.е.н., доцент, Ромашенко К. М., к.е.н., доцент
(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси)

ВПЛИВ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

У статті проаналізовано сучасні обсяги та спрямованість грошових переказів трудових мігрантів в світі. На прикладі України встановлено, що такі валютні перекази можуть чинити позитивний вплив на розвиток держави, що експортує робочу силу. Вказано на потенційні соціально-економічні загрози для України, активізація яких може бути спровокована залученням грошових переказів трудових мігрантів.

Ключові слова: грошові перекази, трудові мігранти, вплив, соціально-економічні наслідки, Україна.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Процеси економічної глобалізації суттєво активізували міжнародний рух робочої сили. Масові переміщення трудових мігрантів з країни в країну в пошуках роботи супроводжуються надходженням грошових переказів у зворотному напрямі. Причому, як свідчить практика, загальносвітові обсяги грошових переказів трудових мігрантів демонструють стійку тенденцію до зростання. З огляду на активну інтеграцію України до світового ринку робочої сили важливо дослідити вплив грошових переказів українських трудових мігрантів на її соціально-економічний розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні проблеми міжнародної трудової міграції знайшли своє відображення у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Так, у дослідженнях А. Гайдучького, І. Івахнюк, П. Ліаноса, Е. Лібанової, О. Малиновської, М. Мельника, О. Позняка, Р. Родрігеса, В. Сапцевіча, Дж. Солта, П. Сталкера та ін. з-поміж інших аспектів впливу міжнародної трудової міграції значна увага приділяється й ролі грошових переказів у розвитку країн-експортерів робочої сили, зокрема України. Незважаючи на це, ґрунтовний аналіз наукового доробку згаданих дослідників дає підстави говорити про те, що сьогодні існує нагальна потреба у подальшому всебічному вивченні соціально-економічних наслідків міжнародної трудової міграції, зокрема впливу грошових переказів на краї-

ни, що експортують робочу силу.

Мета статті – встановити сучасні обсяги і спрямованість грошових переказів трудових мігрантів в світі та проаналізувати соціально-економічні наслідки їх залучення для України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з тенденцій розвитку міжнародної трудової міграції в сучасних умовах є зростання обсягів грошових переказів заробітчани внаслідок глобалізації міграційних процесів. На думку окремих вчених, зворотний рух валюти і, особливо, його розміри приховують значний економічний потенціал для країн походження трудових мігрантів.

Збільшення загальної чисельності трудових мігрантів у світі стало фактором суттєвого зростання сукупних обсягів грошових переказів із країн-імпортерів робочої сили в напрямі країн, що її експортують. Якщо в 1970 році вони склали близько 2 млрд доларів США, то станом на 2013 рік загальна сума здійснених мігрантами переказів становила вже близько 550 млрд доларів. Таким чином, за сорок років обсяг переказів зріс у 275 разів [1, С. 79; 2]. Рисунок 1 дає змогу простежити зміну загальносвітової динаміки грошових переказів трудових мігрантів у новому столітті.

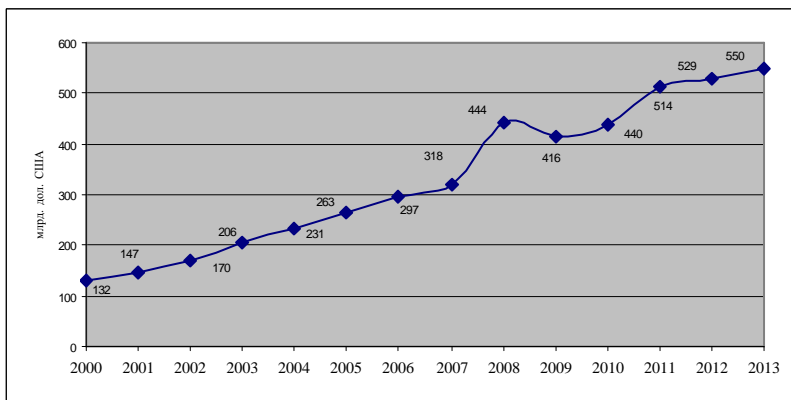


Рис. 1. Динаміка грошових переказів трудових мігрантів у 2000-2013 рр., млрд дол. США (складено за даними 2; 3; 4; 5)

Наведена статистика може сигналізувати про те, що для деяких країн грошові перекази мігрантів стали вагомим джерелом наповнення дохідної частини платіжного балансу, а сам експорт робочої сили перетворився у високоприбутковий бізнес, який сьогодні практично на рівних конкурує з традиційними експортоорієнтованими галузями народного господарства. Більше того, для таких країн, як Гондурас, Йор-

данія, Ліван, Таджикистан і Республіка Молдова валютні перекази становлять понад 20% ВВП [6].

Провідним реципієнтом фінансової допомоги заробітчан є Індія. За оцінками міжнародних організацій, ця країна у 2013 році отримала переказів у розмірі 71 млрд доларів. Деяко меншим був обсяг валютних переказів, який спрямовувався до Китаю і Філіппін – 60 і 26 млрд доларів відповідно. Лідерами по залученню грошових переказів трудових мігрантів також є Мексика, Нігерія, Єгипет та окремі країни Європи [2].

Характерною рисою руху грошових переказів є їх спрямованість у країни, що розвиваються. Так, на початку XXI століття ці останні отримували переважну частину їх сукупного обсягу [7, С. 104]. Це пояснюється тим, що більшість сьгоднішніх трудових мігрантів – представники саме цих держав.

Щоправда, відомі приклади, коли відносно благополучні країни стають реципієнтами валютної допомоги своїх громадян, які працюють за кордоном. Скажімо, активно залучають кошти трудових мігрантів такі країни ЄС, як Франція, Іспанія, Бельгія, Велика Британія, Німеччина, Греція та Португалія [5, С. 13; 8, С. 78].

Грошові перекази за певних умов справляють позитивний вплив на країни, які їх залучають. Значні обсяги фінансових вливань трудових мігрантів певною мірою сприяють покращанню умов життя їхніх родичів і близьких, які залишилися на батьківщині. Скажімо, в такій країні як Кірібаті, дякуючи валютним надходженням із-за кордону, мають засоби до існування 17% всього населення держави. Відомі непоодинокі приклади, коли завдяки доходам одного мігранта в цій невеличкій острівній державі утримується до 25 осіб [9, С. 157]. Схожа ситуація й на Філіппінах, де відносно задовільні умови існування близько 20% домогосподарств значною мірою залежать від фінансової допомоги родичів, працевлаштованих за кордоном.

Країни-учасниці СНД після розпаду СРСР також активно інтегруються до світового ринку робочої сили, в основному постачаючи трудові ресурси за кордон. Тому й не дивно, що чималі обсяги валютних переказів надходять саме до них. І, як свідчить статистика, 25% від загальної чисельності отримувачів цих коштів на пострадянському просторі повністю утримується за їх рахунок [10].

Показовим у цьому контексті є досвід України. Якщо вірити офіційній вітчизняній та зарубіжній статистиці, то обсяги грошових переказів, які надходять в Україну, оцінюються в середньому в межах від 2 до 8 млрд доларів на рік (рис. 2).

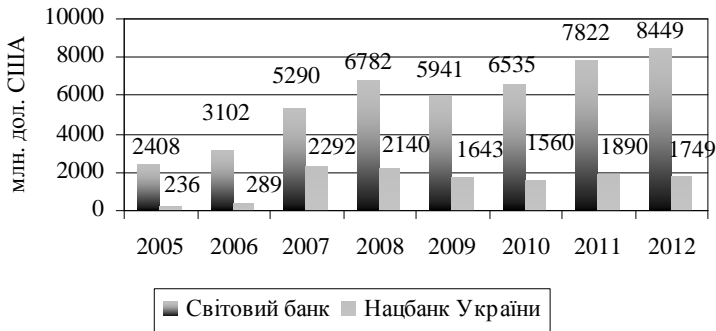


Рис. 2. Динаміка грошових переказів українських трудових мігрантів у 2005-2012 рр., млн дол. США (складено за даними 11; 12)

Неофіційна статистика ще більш вражаюча. Як наголошують окремі дослідники, річний обсяг грошових переказів українських заробітчан перевищує 20 млрд доларів [13]. Можливо, саме неформальний аналіз є найближчим до істини. Приміром, якщо припустити, що за кордоном працює щонайменше 1,5 млн українських трудових мігрантів (згідно з обстеженням Держкомстату “Зовнішня трудова міграція населення України”), то за умов середньої суми місячного грошового переказу від одного мігранта в розмірі 618 доларів, ми отримуємо понад 11 млрд доларів надходжень в рік.

На наш погляд, наведені вище розбіжності в щорічних обсягах валютних переказів, які залучаються в Україну, можна пояснити браком достовірної інформації, відсутністю єдиної загальновизнаної методики підрахунку грошових переказів, а також різною оцінкою сукупної чисельності вітчизняних трудових мігрантів в світі. Разом з тим саме існування таких точок зору, при яких грошові перекази вітчизняних заробітчан становлять від 4 до 20% ВВП України, дає змогу говорити про досить вагомий їх економічний потенціал.

Так, існують конкретні приклади того, коли сума грошових переказів, що надходить у певні області України, не поступається їхнім річним бюджетам. При цьому вона в десятки разів перевищує прямі іноземні інвестиції, залучені цими регіонами [14]. За таких умов, на переконання деяких експертів, грошові перекази є не тільки важливим джерелом фінансової допомоги родинам безпосередніх заробітчан, але й можуть суттєво впливати на зростання реального сектору вітчизняної економіки [10]. Мова здебільшого зводиться до того, що попит на товари і послуги, який виникає в домогосподарствах українських міг-

рантів, активізує мультиплікативний ефект в народному господарстві України і проявляється в додатковому споживанні продукції і збільшенні платежів непрямих податків. Прийнято також вважати, що грошові перекази сприяють розвитку приватного підприємництва в країні і розбудові інфраструктури фінансової сфери.

Справді, позитивні соціально-економічні зрушення внаслідок залучення грошових переказів трудових мігрантів мають місце в Україні. З їх допомогою рідні заробітчани, що залишились в Україні, мають змогу відчутно покращити власне матеріальне становище. На це вказують самі мігранти, понад 62% яких переконані у тому, що трудова міграція позитивно вплинула на добробут їхніх близьких [15, С. 59].

Позитивний вплив грошових переказів проявляється і у кращих житлових умовах безпосередніх трудових мігрантів та їх родичів у порівнянні з рештою населення держави. Пояснення цього, думається, слід шукати у тому, що близько 61% родин, які отримують грошові перекази, спрямовують зароблені за кордоном кошти на будівництво, придбання чи облаштування житла [16, С. 111].

Також домогосподарства трудових мігрантів вирізняються кращою забезпеченістю товарами тривалого користування. Скажімо, відмінності в рівнях забезпеченості домогосподарств трудових мігрантів і решти домогосподарств автомобілями, комп'ютерами і супутниковими антенами складають відповідно 3, 10 і 29 рази на користь перших [15, С. 60].

Крім того, валютні кошти, отримані із-за кордону, можуть стати основою для відкриття власної справи на батьківщині [17; 18]. За деякими підрахунками, майже 20% домогосподарств, в складі яких є трудові мігранти, займаються власним бізнесом. У цілому ж по Україні ця частка для всіх сімей нижча в декілька разів [16, С. 112].

Фінансовий капітал, який переказується заробітчанами з інших країн, направляється на створення малих і середніх підприємств в певних сферах господарювання. Провідними серед них є торгівля, сфера послуг і транспорт (рис. 3).

Переконані, що започаткуванню власної справи трудовими мігрантами в Україні сприяють не лише гроші, переказані із-за кордону, але й підприємницький досвід, здобутий там. Як наголошують окремі науковці, кожен шостий український заробітчанин здійснює підприємницьку діяльність в державі прийому [19, С. 123]. Більше того, в деяких країнах перебування цей показник для вітчизняних трудових мігрантів ще більш вражаючий. Приміром, в Чехії понад 20% від загальної кількості українських трудових мігрантів є власниками офіційних ліцензій

для ведення бізнесу [20, С. 215-218].

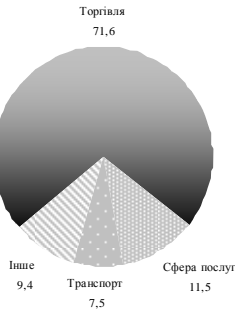


Рис. 3. Розподіл приватних підприємств, створених на кошти трудових мігрантів, за сферами господарювання, % (складено за даними 15)

Вплив від створення трудовими мігрантами приватних підприємств очевидний. Це не тільки поліпшення добробуту самих заробітчан і збільшення податкових відрахувань до державного бюджету, але й, що найголовніше, покращення ситуації на місцевих ринках праці. Так, існують свідчення, що на окремих підприємствах, створених за сприяння трудових мігрантів, працевлаштовано понад 10 працівників (включно з безпосереднім власником) [15, С. 59].

Також заслуговує на увагу внесок грошових переказів трудових мігрантів у розвиток освітнього потенціалу держави. Йдеться про те, що трудова міграція підвищує попит на вищу освіту в Україні, адже гроші, зароблені за кордоном, досить часто використовуються для навчання дітей мігрантів або їх самих у вищих навчальних закладах. Яскравим прикладом цього слугують західні регіони. За роки незалежності число студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації збільшилось тут більш, ніж у 2,5 рази [21, С. 106]. Варто зазначити, що такі темпи зростання кількості студентів у цих областях є вищими порівняно із загальноукраїнськими.

Динамічний розвиток вищої освіти в західних областях України проявляється не лише у збільшенні загальної кількості студентів (близько трьох мільйонів у ВНЗ всіх форм власності і рівнів акредитації), але й у відкритті нових ВНЗ. Скажімо, протягом останніх років в Івано-Франківській області їх побільшало на 9, Львівській, Тернопільсь-

кій, Закарпатській, Хмельницькій – на 4 у кожній, на Волині – на 1 [21].

Поліпшення умов життя місцевого населення, яке акумулює валютні перекази, дає підстави деяким зарубіжним і вітчизняним ученим перебільшувати їх позитивний вплив. Вони схильні вбачати у грошових переказах значний потенціал для соціально-економічного розвитку держави [10]. Для них трудові мігранти – “герої сьогоднішнього часу” [1]. Однак ми далекі від наміру поділяти їхню точку зору хоча б з огляду на те, що, по-перше, кошти, отримані з-за кордону, здебільшого “проїдаються”. Підтвердження цього – досвід більшості країн-експортерів робочої сили, у яких основна їх маса використовується для повернення боргів, пов’язаних із витратами на еміграцію, а також для задоволення найелементарніших потреб людини (їжа, одяг, житло, освіта) [7; 9; 22]. Лише незначний відсоток валюти мігрантів перетворюється на інвестиційний капітал, здатний позитивно вплинути на економічні перетворення в країні. По-друге, розмови про нібито унікальний мультиплікативний ефект, що виникає в економіці внаслідок зростання об’ємів споживання серед населення завдяки переказам, не мають, на нашу думку, переконливих свідчень. Це пояснюється тим, що рідні і близькі заробітчани витрачають згадані кошти здебільшого на придбання товарів іноземного походження, які вирізняються вищою якістю у порівнянні з вітчизняними аналогами. Таким чином, якщо й можна говорити про мультиплікативний ефект, то лише стосовно економік інших держав, адже споживання іноземних товарів і послуг стимулює розвиток їх виробництва за кордоном. Ті ж кошти трудових мігрантів, які витрачаються для купівлі національної продукції, не можуть суттєво сприяти економічному розвитку, оскільки галузі, що її виробляють, не здатні належним чином вплинути на нарощування економічної могутності країни.

Крім того, твердження про винятково позитивний соціально-економічний вплив грошових переказів не враховують загрози, що пов’язані з ними. А вони існують. Перш за все, маємо на увазі появу, так званих, “країн-рантьє”. У західній науковій думці цей феномен був уперше пояснений на прикладі найбільш розвинутих держав Тихоокеанського басейну. Ці країни, покладаючись винятково на валютні надходження з-за кордону, поступово починають нехтувати розвитком власного господарства, консервуючи у такий спосіб свою економічну відсталість. Уряди цих держав цілком задоволені зовнішніми валютними інтервенціями, які дають змогу місцевому населенню хоч якось зводити кінці з кінцями [23]. Однак, як справедливо зазначає І. Мельников, соціально-

економічна політика, що спричиняє еміграцію трудових ресурсів, неминуче веде до відстрочки вирішення таких нагальних національних проблем, як забезпечення зайнятості населення і прискорення економічного розвитку [24, 27].

У багатьох країнах-донорах робочої сили зростання обсягів переказів трудових мігрантів веде до зменшення виробництва продукції на експорт. Такий стан речей зумовлений ілюзорним зміцненням курсу національної грошової одиниці, яке відбувається внаслідок збільшення на внутрішньому ринку пропозиції іноземної валюти. Крім того, грошові перекази, у випадку незначного нарощування виробництва всередині країни, здатні за певних умов активізувати інфляційні процеси.

Ще одним, переконані, важливим аргументом не на користь валютних переказів трудових мігрантів є те, що в країнах-донорах робочої сили з'являються безробітні, яких цілком влаштовує їхнє непродуктивне становище. Як свідчить статистика, на Філіппінах в домогосподарствах, де немає мігрантів, і в домогосподарствах, де вони є, середні доходи практично однакові. Проте, якщо представники першої групи плідно працюють на виробництво національного продукту, то переважна частина громадян другої веде “паразитичний” спосіб життя, цілком покладаючись на зароблені за кордоном кошти своїх родичів [25, С. 710].

Нарешті, говорячи про “стратегічне значення” [13, 27] грошових переказів для країн походження трудових мігрантів, їх прибічники чи то забувають, чи то приховують реальні втрати від експорту робочої сили, особливо висококваліфікованої, яких зазнають ці держави. А вони просто величезні. Наведемо простий розрахунок. Прийнято вважати, що країни, які розвиваються, витрачають у середньому 20 тис. доларів на підготовку одного спеціаліста. Якщо врахувати, що відтік тільки висококваліфікованих кадрів з них складає не менше 13 млн чоловік, то втрати цих держав вимірюються в розмірі 260 млрд доларів [26, С. 116]. Крім того, беззаперечним є той факт, що валютні надходження в рази менші за ту користь, яку трудові мігранти приносять у чужій країні. Скажімо, за підрахунками російських учених, на 1 долар, який переказує на батьківщину трудовий мігрант, припадає в середньому 8 доларів, залишених в економіці Росії [27]. Таким чином, очевидним є те, що грошові перекази трудових мігрантів – це не “локомотив” розвитку народного господарства країн-донорів, а всього-навсього мізерна компенсація за втрачений найцінніший людський ресурс. Це, так би мовити, залишки потенційної економічної могутності держав, які постачають робочу силу на зовнішні ринки.

Сказане зовсім не означає, що ми прагнемо нівелювати потенціал грошових переказів як фактора економічного розвитку України. Однак ми не схильні й ідеалізувати позитивний вплив таких переказів. Адже не можна за відносним благополуччям родин мігрантів, спричиненим валютними надходженнями з інших країн, не бачити тієї загрози, яка таїться в масштабній і досить часто неконтрольованій трудовій міграції, внаслідок якої держава втрачає свій найцінніший капітал – робочу силу.

Висновки. Здійснений нами аналіз дає підстави говорити про неоднозначний соціально-економічний вплив грошових переказів на розвиток України. З одного боку, ці трансферти сприяють частковому поліпшенню умов життя родичів українських трудових мігрантів. Проте за певних умов ці кошти можуть стати причиною згортання експорто-орієнтованих галузей виробництва, розвитку інфляційних процесів, а також, і це найголовніше, поглиблення економічної відсталості України в цілому.

З огляду на сказане мова має йти не про сприяння трудовій еміграції [1; 13] з метою отримання в майбутньому грошових переказів (подібну точку зору можуть відстоювати лише “експерти”, які обслуговують корпоративні інтереси власників фінансових установ), а про створення в Україні гідних умов життя, які б дали змогу національним трудовим ресурсам працювати на користь батьківщини.

На жаль, обмежені рамки цього дослідження не дозволяють вичерпно проаналізувати вплив грошових переказів трудових мігрантів на соціально-економічний розвиток України. В наступних наших працях робота у цьому напрямі обов'язково буде продовжена.

1. Stalker P. Workers without Frontiers: The Impact of Globalization on International Migration / P. Stalker. – Boulder: Lynne Rienner Publishers, 2000. – 163 p.
2. Migrants from developing countries to send home \$414 billion in earnings in 2013 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2013/10/02/Migrants-from-developing-countries-to-send-home-414-billion-in-earnings-in-2013>.
3. Global Estimates and Trends [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ion.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/en/>
4. Migration and Remittances Factbook 2008. – Washington: The World Bank, 2008. – 240 p.
5. Migration and Remittances Factbook 2011: 2nd Edition. – Washington: The World Bank, 2010. – 256 p.
6. International Migration 2009 [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.un.org/esa/population/publications/2009MigrationChart/ittmig_wallchart09.pdf
7. Mazzucato V. Remittances in Ghana: Origin, Destination and Issues of Measurement / V. Mazzucato, Bart van den Boom, N. Nsowah-Nuamah // International Migration. – 2008. – Vol. 46(1). – P. 103-122.
8. Lianos P. T. Factors Determining Migrant Remittances: The Case of Greece / P. T. Lianos //

- International Migration Review. – 1997. – Vol. 31(1). – P. 72-87. **9.** Borovnik M. Working Overseas: Seafarers' Remittances and Their Distribution in Kiribati / M. Borovnik // *Asia Pacific Viewpoint*. – 2006. – Vol. 47(1). – P. 151-161. **10.** Гайдущкий А. Вплив міграційного капіталу на соціально-економічний розвиток України / А. Гайдущкий // *Економіст*. – 2007. – №7. – С. 36-39. **11.** Динаміка платіжного балансу (з 1998 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Statist/index_PB.htm **12.** Migration and Remittances Data [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTDECPROSPECTS/0..contentMDK:22759429~pagePK:64165401~piPK:64165026~theSitePK:476883.00.html#Remittances> **13.** Гайдущкий А. Евробатраки / Андрей Гайдущкий // *Бизнес*. – 2007. – № 16. – С. 23-27. **14.** Назарчук Д. Ще один бюджет регіону принесли заробітчани із-за кордону / Дарина Назарчук // *Голос України*. – 6 лютого 2007 р. – С. 5. **15.** Трудова міграція громадян України. Біла книга / [Хомра О., Ожеван М., Петрова Т. та ін.]; під ред. В. Я. Шибко. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2006. – 201 с. **16.** Малиновська О. Мігранти, міграція та Українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями [монографія] / Олена Малиновська. – К. : Вид-во НАДУ, 2004. – 236 с. **17.** Дяченко Б. Європейський ринок праці в системі міжнародної міграції трудових ресурсів / Б. Дяченко, С. Долинський, М. Товтин, В. Ткач // *Економіка АПК*. – 2005. – № 2. – С. 138-143. **18.** Людський розвиток в Україні: можливості та напрями соціальних інвестицій / Е. М. Лібанова (ред.). – К. : Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, 2006. – 356 с. **19.** Трудова еміграція в Україні як чинник розвитку ринку праці // *Україна в Європейській та Євразійській міграційних системах: регіональні аспекти*: зб. матеріалів міжнар. наук. конф. / О. С. Власюк (заг. ред.), О. А. Малиновська (упор.). – К. : Стило, 2009. – С. 114-130. **20.** Управління трудовою міграцією: мрії та реальність (на прикладі Республіки Чехія) // *Міжнародна міграція та розвиток України в контексті європейської інтеграції*: зб. матеріалів міжнар. наук. конф. / О. С. Власюк (заг. ред.), О. А. Малиновська (упор.). – К. : Фоліант, 2008. – С. 212-227. **21.** Взаємозв'язок міграції та підготовки кадрів в Україні: регіональні особливості // *Українська міграція до Європи та розв'язання пов'язаних із нею регіональних проблем*: зб. матеріалів міжнар. наук. конф. / О. С. Власюк (заг. ред.), О. А. Малиновська (упор.). – К. : Фоліант, 2008. – С. 104-112. **22.** Marsters E. Pacific Flows: The Fluidity of Remittances in the Cook Islands / E. Marsters, N. Lewis, W. Friesen // *Asia Pacific Viewpoint*. – 2006. – Vol. 47(1). – P. 31-44. **23.** Fraenkel J. Beyond MIRAB: Do Aid and Remittances Crowd out Export Growth in Pacific Microeconomies? / J. Fraenkel // *Asia Pacific Viewpoint*. – 2006. – Vol. 47(1). – P. 15-30. **24.** Мельников И. А. Судьбы рабочих-иммигрантов в странах Запада / И. А. Мельников. – М. : Знание, 1988. – 64 с. **25.** Rodriguez R. E. Temporary Migration Overseas and Household Labor Supply: Evidence from Urban Philippines / R. E. Rodriguez, R. E. Tiongson // *International Migration Review*. – 2001. – Vol. 35(3). – P. 709-725. **26.** Ивахнюк И. В. Международная трудовая миграция / И. В. Ивахнюк. – М. : МГУ, ТЕИС, 2005. – 286 с. **27.** Драгунова Т. Кризове обличчя трудової міграції / Т. Драгунова // *Праця і зарплата*. – 20 травня 2009 року. – № 19. – С. 4-5.

Рецензент: д.е.н., професор Кукурудза І. І. (Черкаський національний

Romashchenko T. I., Candidate of Economics, Associate Professor, Romashchenko K. M., Candidate of Economics, Associate Professor (Cherkasy National University named after Bogdan Khmelnytsky, Cherkasy)

IMPACT OF LABOR MIGRANTS MONEY TRANSFERS ON THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT IN UKRAINE

In the article modern scopes and destination of labour migrants remittances in the world were analysed. The case of Ukraine helped to find out that such remittances can render positive influence on the economic development of the state exporting labour force. It was pointed at eventual socioeconomic challenges for Ukraine, progress of which could be provoked by the inflow of labour migrants remittances. *Keywords:* remittances, labour migrants, impact, socioeconomic consequences, Ukraine.

Ромашченко Т. И., к.э.н., доцент, Ромашченко К. М., к.э.н., доцент (Черкасский национальный университет имени Богдана Хмельницкого, г. Черкассы)

ВЛИЯНИЕ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ НА СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ УКРАИНЫ

В статье проанализированы современные объемы и направленность денежных переводов трудовых мигрантов в мире. На примере Украины установлено, что такие валютные переводы могут оказывать позитивное влияние на развитие государства, которое экспортирует рабочую силу. Указано на потенциальные социально-экономические угрозы для Украины, активизация которых может быть спровоцирована привлечением денежных переводов трудовых мигрантов. *Ключевые слова:* денежные переводы, трудовые мигранты, влияние, социально-экономические последствия, Украина.
